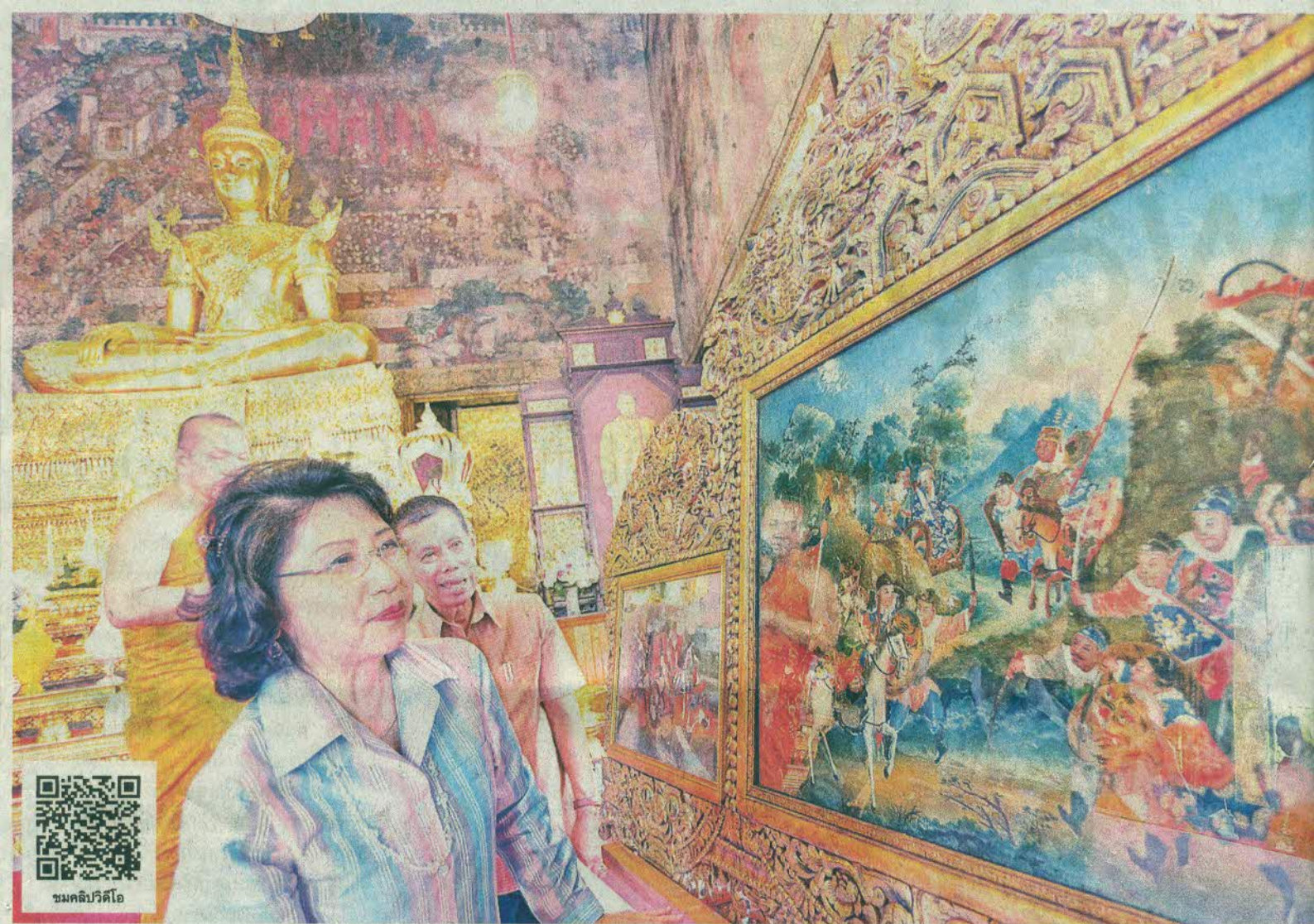

เปิดมิติ 'ช่างหลังภาพ'

จิตรกรรมใต้กระดาน วัฒนาภรณ์

จากแวกเกอร์รักษ์ สู่ความงามอมตะ

นินนาท ขลิตานนท์ อดีตปลัด กทม. ชมภาพเขียนใต้กระຈกที่วัดนางนองหลังการอนุรักษ์แล้วเสร็จ

สาระ ประชาชน

www.facebook.com/ScoopMati

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเกินหยุดยั้งของฟากฝั่งธนบุรี “บางขุนเทียน” คือหนึ่งในพื้นที่สำคัญที่ไม่อาจด้านทานวัฏจักรแห่งการพัฒนาอันนำมาซึ่งสิ่งใหม่ๆ ก่อเกิดสิ่งปลูกสร้างหลากหลายยุคสมัยที่ในกาลเวลานับเนื่องต่อไปข้างหน้า ย่อมกลายเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์

ดังเช่น “วัดนางนองวรวิหาร” ในวันนี้ แม้รายล้อมด้วยตึกกรมบ้านช่อง อีกทั้งคอนโดมิเนียมสูงนับสิบชั้น ทว่าศิลปกรรมงามวิเศษอีกทั้งงานช่างสุดประณีตยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ยังคงดำรงอยู่และได้รับการอนุรักษ์เป็นอย่างดี

ล่าสุด มีการติดตั้ง “ภาพเขียนใต้กระຈก” ยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ บนกรอบประตูหน้าวัดรอบพระอุโบสถ หลังถูกถอดลงมาซ่อมแซมมานานกว่า 1 ปี ด้วยแรงศรัทธาของอดีตปลัดกรุงเทพมหานคร นินนาท ขลิตานนท์

เปิดมิติ ‘ข้า จิตรกรรมใต้กระຈก จากแรกอนุรักษ์

[illegible]

พระสิรินันท์มณี เจ้าอาวาส ในวันส่งมอบผลงานหลังการอนุรักษ์แล้ว
เสร็จในเดือนตุลาคมที่ผ่านมา

This image shows a detail of the ceiling of the Sistine Chapel, focusing on the ornate, gilded structure of the altar. The structure features three panels of religious paintings, each framed in gold. The central panel depicts the Virgin Mary seated with the Christ Child, flanked by two figures. The side panels show scenes with multiple figures. The entire structure is set against a background of a large, dark, and heavily damaged fresco, which appears to be a landscape or a scene of destruction. The ceiling is covered in intricate, though faded, frescoes, and the overall lighting is dim, highlighting the architectural details of the altar.

นำกลับขึ้นไปติดตั้งอย่างงดงามสมบูรณ์แบบ

แก้วนนิม ข้าราชการบำนาญ สำนักช่างสิบหมู่ ถูกนำมาใช้ในทุกกระบวนการเพื่อคืนความสวยงาม และคงทนแข็งแรงให้แก่งานจิตรกรรมได้ครบจากและกรอบไม้แกะสลักทั้ง 14 กรอบ แต่ละกรอบมี 3 ภาพ แบ่งเป็นกรอบขนาดเล็กและใหญ่ บางภาพสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย

เริ่มต้นจากการบันทึกข้อมูล เช่น ภาพถ่าย วัดขนาด ทำความสะอาดด้วยน้ำ "ลูบประคำดีควาย" เพื่อกันยุงกัดและวัสดุอื่นๆ โดยไม่ต้องใส่สารเคมี กรอบที่ผู้พนักถูกสร้างขึ้นใหม่ตามรูปแบบและลวดลายเดิม ตัวกระจกที่แตกหักเป็นเสี่ยงๆ ก็ถูกนำมาต่อเข้าด้วยกันอย่างประณีต

“ขั้นตอนแรกต้องถ่ายรูป วัดขนาดกรอบและภาพทุกภาพ จัดรายละเอียดไว้
ทำความสะอาด กรอบที่ผุก็ต้องการทำขึ้นใหม่ ถึงจะเป็นไม้สักปิดทองก็ถูกปลวกกิน

บางกรอบเคยถูกเปลี่ยนมาแล้วก่อนหน้านี้
รูปแบบเหมือนของเดิม" นายช่างธนิต

สำหรับเนื้อหาของภาพ พระมหากษัตริย์และอัครราชกุมารีประทับบนรถม้าทรงม้า และสัตว์มงคล อาทิ มังกร นอกจากนี้ ยังมีภาพปริศนาที่ยังตีความตอบเบื้องหลังปลายพู่กันของช่างเมื่อ

ไม่เพียงเท่านั้น บางภาพยังชวนให้
อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช อาจารย์ภาค
มหาวิทยาลัยศิลปากร คาดว่าน่าจะเขี

จัดพิมพ์โดยโรงโกลาต

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จพระราชดำเนินทรงงานด้านศิลปวัฒนธรรมที่มูลนิธิโลกสีเขียว

นางสาวกมลชนก นิลนาคะบุตร ประดิษฐ์ภาพ : นิลนาคะบุตร, ๒๕๖๑ ๖๓๖ หน้า พ.ศ. ๒๕๖๑

ย่านข้าหลวงเดิมบางขุนเทียน

ว่านางนงวรวิหาร แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง ตั้งอยู่ริมคลองสวนมัย ในย่าน “ข้าหลวงเดิม” ยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นวัดเก่าแก่ที่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อใด ทว่าได้รับการปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ทั้งอารามในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในย่านเดียวกัน ยังเป็นที่ตั้งของวัดเก่าแก่อีกหลายแห่ง อาทิ วัดหนัง วัดราชโอรส เลียบไปถึง วัดบางประทุนใน หรือ วัดแก้ว พุทธย ซึ่งมีศาลาการเปรียญไม้อันวิเศษที่ซ่อมสร้างแล้วเสร็จอย่าง สมบูรณ์แบบ วัดศาลาครืน วัดบางขุนเทียนนอก-ใน-กลาง-วัดบาง ประทุนนอก วัดไทร วัดสิงห์ วัดกำแพง วัดกก วัดเลา วัดท่าข้าม และ วัดหัวกระปือ

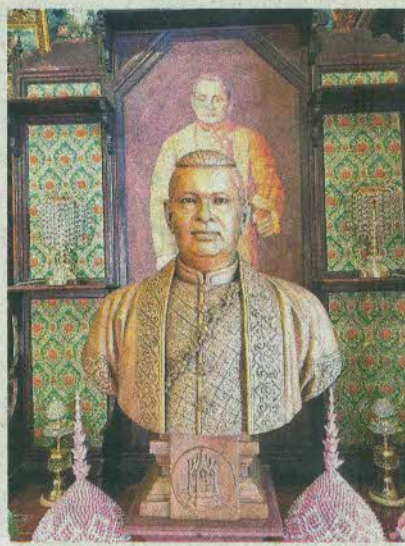
เรื่องราวของชุมชนโบราณและวัดวาอารามเหล่านี้ ถูกรวบรวมไว้

อย่างละเอียดลออ ในหนังสือ “ย่านวัง
ทางคลองประวัติศาสตร์” ผังทะเล
เนื่องในโอกาสสมเด็จพะเทพรัตน
เสด็จพระราชดำเนินไปทรงยกช่อฟ้า
แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กุ
กันยายน พ.ศ.2561

พรรคชัย บุนปาน บรรณาธิการ
สุจิตต์ วงษ์เทศ บรรณาธิการ
มีจำหน่ายที่วัดนางนองวรวิหาร
ราชวรวิหาร ราคาเล่มละ 1,000 บาท
ปฏิสังขรณ์โบราณวัตถุสถานในย
เสถียรสภาพาสืบไป

องค์หลังการอนุรักษ์แล้วเสร็จ

พระบรมรูปรัชกาลที่ 3 แบบครึ่งพระองค์ จัดสร้างถวายโดยนิพนธ์ ชลิตานนท์ เช่นกัน

ทั้งหมดมีความเป็นไปได้สูงว่าทำขึ้นในจีน ในขณะที่ตัวกรอบไม้อาจทำโดยช่างชาวล้านนาเอง

“ภาพเหล่านี้ใช้เทคนิคการเขียนได้กระจกกำหนดอายุกว้างๆ ได้ในสมัยรัชกาลที่ 3-รัชกาลที่ 5 มีเปอร์เซ็นต์สูงว่าทำในจีน สิ่งที่ช่างไทยทำกันคือการเขียนภาพด้วยสีฝุ่นบนกระดาษแล้วเข้ากรอบอย่างเช่นที่วัดสุทัศนเทพวราราม ส่วนภาพที่คล้ายรูปเขียนแบบตะวันตก จีนก็ทำมานานแล้ว คงเอาตัวอย่างจากภาพฝรั่งมาวาด การเขียนสีได้กระจกด้วยเทคนิคฝรั่งมีมานานตั้งแต่ยุคต้นราชวงศ์ชิง เนื้อเรื่องหลากหลาย จีนก็ได้ ฝรั่งก็ได้ ส่วนกรอบไม้คิดว่าทำในไทย เพราะในจีน เท้าที่เห็นมักทำกรอบเดี่ยว ไม่ใช่ 3 กรอบติดกันแบบที่วัดนางนอง และยังมีส่วนสังเกตคือรูปนกที่เกาะสลักอยู่ มีลักษณะแบนตัวออก แล้วหันหน้าเข้า เป็นลายแปลกๆ ที่นึกไม่ออกว่ามีในจีน แต่ทำให้นึกถึงตราแบบฝรั่งมากกว่า”

ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะจีนวิเคราะห์อย่างละเอียด การอนุรักษ์ภาพพระเจกในครั้งนี้อย่างส่งผลให้มี

ภาพเขียนสุนทรียะแบบตะวันตก คาดว่าเขียนตามภาพฝรั่งโดยช่างจีน

มรดก ‘ช่างหลังภาพ’

กรมใต้กระจาก วัดนางนอง

กแรกอนุรักษ์ สู่ความงามอมตะ

งานหลังการอนุรักษ์แล้ว

อุโบสถวัดนางนองวรวิหาร งดงามด้วยศิลปะแบบพระราชนิยมในรัชกาลที่ 3

แบบบูรณะ

ภาพเขียนสีใต้กระจากสันนิษฐานว่าเป็นเรื่องสามก๊ก และอุปรากรจีน บางส่วนยังดีความไม่ได้

นำมาใช้ในทุกกระบวนการ
งานจิตรกรรมใต้กระจากและ
แบ่งเป็นกรอบขนาดเล็ก

ขนาด ทำความสะอาดด้วย
วัสดุอื่นๆ โดยไม่ต้อง
และลวดลายเดิม ตัวกระจาก
ประณีต

ทุกภาพ จดรายละเอียดไว้
ไม่ลืมหูลืมตาถูกปลวกกิน

บางกรอบเคยถูกเปลี่ยนมาแล้วก่อนหน้านี้ ไม่รู้ว่าเมื่อไหร่ ก็ต้องเปลี่ยนกลับให้
รูปแบบเหมือนของเดิม” นายช่างธนิตย์เล่าวิธีการต่างๆ ของการดำเนินงาน
สำหรับเนื้อหาของภาพ **พระมหาวิชาญ** ผู้ช่วยเจ้าอาวาส เชื่อว่าเป็นภาพ
สามก๊กและอุปรากรจีน สอดรับกับกรอบไม้ที่ถูกสลักเสลาเป็นภาพยก ลก ชิว
ประแจจีน และสัตว์มงคล อาทิ มังกร นก กระต่าย ค้างคาว ดูราวกับมีชีวิต
นอกจากนี้ ยังมีภาพปริศนาที่ยังตีความไม่ออก ชวนให้ขบคิดและค้นคว้าหาคำ
ตอบเบื้องหลังปลายพู่กันของช่างเมื่อกว่าร้อยปีก่อน

ไม่เพียงเท่านั้น บางภาพยังชวนให้สะดุดตาด้วยสุนทรียะแบบตะวันตก ซึ่ง
อริรัชญ์ ไชยพจน์พานิช อาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร คาดว่าน่าจะเขียนขึ้นตามอย่างภาพวาดฝรั่ง โดยภาพ

พรรคชัย บุญปาน หัวหน้าใหญ่มติน และอนันต์ ชูโชติ อธิบดีกรม
ศิลปากร ครึ่งหรือเรื่องการอนุรักษ์จากแล็บแลสมัยรัชกาลที่ 3 รวม
ถึงโบราณวัตถุสถานอื่นๆ ในวัดนางนอง เมื่อเดือนเมษายนที่ผ่านมา

การซ่อมแซมจิตรกรรมฝาผนังเหนือกรอบประตูหน้าต่างซึ่งอยู่ด้านหลังของ
กรอบภาพเหล่านี้ตามความคิดของ **อนันต์ ชูโชติ** อธิบดีกรมศิลปากร หลัง
การนำกรอบภาพลงจากที่ตั้งเดิม เผยให้เห็นงานจิตรกรรมที่ทรุดโทรม จึงถือ
โอกาสนี้สั่งการให้อนุรักษ์จิตรกรรมในจุดดังกล่าวจนแล้วเสร็จ ก่อนนำกรอบ
ภาพกระจากขึ้นติดตั้งดังที่เห็นในวันนี้

วัดนางนองยังมียางศิลปะล้ำค่าอีกหลายอย่างที่อยู่ระหว่างการเตรียม
บูรณะปฏิสังขรณ์ ไม่ว่าจะเป็น ฉากลับแล รูปนภอินทรี ในแผ่นดินรัชกาล
ที่ 3, พระเจดีย์ประธาน, ศาลาใหญ่ซึ่งส่วนยอดของหน้าบันถูกฟ้าผ่าเสียหาย
และหมู่กุฏิที่อยู่ใต้อาสนวิหารโดยมีกรมการระหว่างกรมศิลปากร วัด
นางนอง และ “มติน” ภายใต้โครงการ “แปงปันความรู้ เชิดชูศาสนา พัฒนา
แหล่งน้ำลำคลอง”

ไม่เพียงเท่านั้น **พรรคชัย บุญปาน** ประธานกรรมการบริษัท มติน จำกัด
(มหาชน) ยังบริจาคทุนทรัพย์ส่วนตัวซื้อภาพลายเส้นคัดลอกลายรดน้ำบาน
ประตูหน้าต่างพระอุโบสถจากเอกชนรวม 30 แผ่น มอบให้กรมศิลปากรตั้งแต่
พ.ศ.2557 เพื่อรักษาไว้ซึ่งมรดกวัฒนธรรมของชาติผ่านผลงานล้ำค่าของช่าง
เขียนสังกัดหอพระสมุดวชิรญาณ **ขุนประสิทธิ์จิตรกรรม** (อยู่ ทรงพันธ์) ที่
คัดลอกลวดลายดังกล่าวไว้ระหว่าง พ.ศ.2475-2477

ทั้งหมดนับเป็นความร่วมมือของหลากหลายฝ่ายที่พร้อมใจทำนุบำรุง
โบราณวัตถุสถาน ไม่เพียงด้วยศรัทธาในพระพุทธศาสนา หากแต่ด้วยภาพ
แทนของประวัติศาสตร์อันเป็นรากเหง้าจากสยามสู่ประเทศไทยยุค 4.0 ใน
ชั่วโง่ง นาที และวันอาทิตย์

พรรณราย เรือนอินทร์

หลวงเดิมบางขุนเทียน

เขตจอมทอง ตั้งอยู่ริม
ยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์
เมื่อใด ทว่าได้รับการ
สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้า

แกอีกหลายแห่ง อาทิ
ะทุนใน หรือ วัดแก้ว
อมสร้างแล้วเสร็จอย่าง
นอก-ใน-กลาง-วัดบาง
ก๊ก วัดเลา วัดท่าข้าม

มเหล่านี้ ถูกรวบรวมไว้

อย่างละเอียดลออ ในหนังสือ “ย่านข้าหลวงเดิม บางขุนเทียน เล่น
ทางคลองประวัติศาสตร์ ฝั่งทะเลทวารวดี กรุงเทพฯ” จัดพิมพ์
เนื่องในโอกาสสมเด็จพะเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จพระราชดำเนินไปทรงยกขอฟ้าศาลาการเปรียญวัดแก้วไพฑูรย์
แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร วันอาทิตย์ที่ 23
กันยายน พ.ศ.2561

พรรคชัย บุญปาน บรรณาธิการอำนวยการ

สุจิตต์ วงษ์เทศ บรรณาธิการ

มีจำหน่ายที่วัดนางนองวรวิหาร วัดแก้วไพฑูรย์ และวัดหนึ่ง
ราชวรวิหาร ราคาเล่มละ 1,000 บาท รายได้สมทบทุนการบูรณะ
ปฏิสังขรณ์โบราณวัตถุสถานในย่านข้าหลวงเดิมให้ทรงคุณค่า
เสถียรสถาพรสืบไป

กระจากบางส่วนที่แตกเป็นชิ้นๆ ก่อนการอนุรักษ์